

TÖMPE ISTVÁN

1909. január 2. Budapest – 1988. december 15. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Gere László

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MKP Dél-dunántúli Területi Bizottsága titkára	1945. június 28.–1945. december 9.
Somogy vármegye alispánja	1946–1948. december
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1956. november 11.–1988. december 15.
A belügyminiszter első helyettese	1956. december 6.–1958. január 15.
A földművelésügyi miniszter első helyettese	1958. január 12.–1962
A Magyar Rádió és Televízió elnöke	1962–1974
Az Állami Rádió és Televízió Bizottság elnöke	1974–1983

PÁLYÁJA

Apja, Tömpe Benő postai tisztviselő volt, később az Est Lapoknál dolgozott félállásban, s mellette alkalmi munkákat is vállalt. Anyját Sugár Jolánnak hívták. A szülők három gyerek neveléséről gondoskodtak. – Öccsei közül Ferenc mérnök lett, a spanyol polgárháborúban a nemzetközi brigádok önkéntese, 1945 után a diósgyőri papírgyár főmérnöke, majd a Faipari Egyesülés vezetője volt. András műszaki főiskolát végzett, önkéntesként harcolt a spanyol polgárháborúban, 1945 után részt vett a politikai rendőrség megszervezésében, majd 1947-től több mint egy évtizedig a szovjet hírszerzés dél-amerikai rezidenseként működött. Hazatérése után 1959-től a polgári hírszerzést, 1962-ben a pártközpont adminisztratív osztályát vezette, 1967–1968-ban berlini nagykövetségként szolgált. – Fia, István közgazdász diplomát szerzett, 1988 és 1990 között kormányfőtanácsos, privatizációs kormánybiztos, 1989. augusztustól 1990. márciusig pénzügyminiszter helyettes, az Állami Vagyonügynökség első ügyvezető igazgatója volt.

A fővárosi Knézich utcai kereskedelmi iskolában érettségizett. 1926-tól Essenben egyik rokonánál kárpitos szakmát tanult, de segédlevelét már a magyar fővárosban kapta kézhez. Bodonyi Jenő kárpitos üzemében helyezkedett el, belépett a famunkások szakszervezetébe, a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba, 1928-ban az illegális Kommunisták Magyarországi Pártjának is tagja lett. 1929-ben Párizsba utazott,

a Thonet-gyárban dolgozott szakmájában, emellett a *Párizsi Munkás* szerkesztőségi munkatársa volt. 1931-ben kiutasították Franciaországból, ezért rövid időre Belgiumba költözött, majd hazatért.

1932-ben a kommunista lebukások és a Sallai-Fürst-perben hozott ítélet miatt ismét elhagyta az országot. 1932 őszétől 1933 tavaszáig Madridban, La Coruñában kárpitósegédként dolgozott, majd Franciaországba ment, 1934-ben onnan tért haza, hogy letöltse katonaidejét. 1936-ban a Corvin Áruházban kirakatrendező volt. A spanyol polgárháború kitörése után önkéntesként a köztársasági hadsereghez csatlakozott, egy zászlóalj politikai biztosaként, majd egy hadosztály törzsfőnökeként szolgált. 1939. februárban a köztársasági csapatok végleges veresége miatt Franciaországba menekült, ahol internálták: a gurs-i, majd a vernet-i táborban őrizték. Hazatérése érdekében 1940-ben a németországi Oschersleben repülőgépgyárában vállalt munkát, ahonnan a következő évben sikerült visszajutnia Magyarországra. Korábbi politikai szerepelése miatt a fővárosban 1942. májusban letartóztatták, de augusztusban szabadon bocsátották, ekkor illegalitásba vonult. A Várkonyi testvérek konfekcióüzemében helyezkedett el, a német megszállás alatt álnéven a kommunista párt részére illegális nyomda szervezésében vett részt.

1945. februártól Csepelen pártpropagandista volt, 1945 nyarán levezényelték a Dunántúlra, ahol június végétől december elejéig az MKP regionális vezető szerveként működő Dél-dunántúli Területi Bizottság titkára volt. 1946-ban pártja jelöltjeként kinevezték Somogy vármegye alispánjává. 1948. novemberben a Kádár János vezette Belügyminisztériumba került a Közigazgatási Főosztály vezetőjének. 1949. decemberben áthelyezték a Földművelésügyi Minisztériumba, s megbízták az elnöki főosztály irányításával. 1950. októberben a minisztérium fennhatósága alá tartozó állami erdőgazdaságokért felelős szerv (1954-től Országos Erdészeti Főigazgatóság) vezetője volt 1956. október végéig.

Az 1956-os forradalom alatt külföldön tartózkodott, hazatérése után, november 11-én bevonták az új állampártként kiépülő Magyar Szocialista Munkáspárt – 1957. júniusig ideiglenes – Központi Bizottságába, amelynek – bár kezdetben a Nagy Imrével való megegyezést támogatta – élete végéig tagja maradt. 1956. december elejétől Münnich Ferenc, a hadseregért és a közbiztonsági ügyekért felelős fegyveres erők minisztere alatt megkapta a belügyminiszter első helyettesének a tisztét, ő irányította a budapesti és a megyei rendőr-főkapitányságokat, a határőrséget, valamint a rendőri karhatalmi ezredet.

1957. márciustól, a belügyi tárca teljes önállósodása után is meghagyták posztján, de nem tartották elég keménykezű vezetőnek, s már áprilisban diplomáciai kiküldetéséről gondolkodtak. 1958. januárban áthelyezték a Földművelésügyi Minisztériumba a miniszter első helyettesének. 1958-ban országgyűlési képviselővé választották, két cikluson keresztül, 1967-ig maradt a törvényhozás tagja. 1962-től a Magyar Rádió és Televízió elnöke, majd a két intézmény szétválasztása után 1974-től 1983 végi nyugállományba vonulásáig az Állami Rádió és Televízió Bizottság elnöke volt.

FŐ MŰVEI

Képviselőválasztások és a kommunisták feladatai: 1945. augusztus 31. Magyar Kommunista Párt Déldunántúli Területi Bizottság Propaganda Osztálya, Pécs, 1945.

1848–1948 Somogyban. Somogyvármegye és Kaposvár Nemzeti Bizottsága, Kaposvár, 1948.

FORRÁS

Az MSZMP Politikai Bizottsága 1957. május 14-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 288. fond 5/25. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=131&MT=1 (A letöltés ideje 2015. október 1.)

IRODALOM

Zinner Tibor: *A kádári megtorlás rendszere*. Hamvas Intézet, Budapest, 2001.
Tömpe István: *Az éliték árulása*. Noran Kiadó, Budapest, 2015.

